

ISSN 2616-9320

CENTRAL ASIAN JOURNAL OF TRANSLATION STUDIES

№ 2(2) 2019

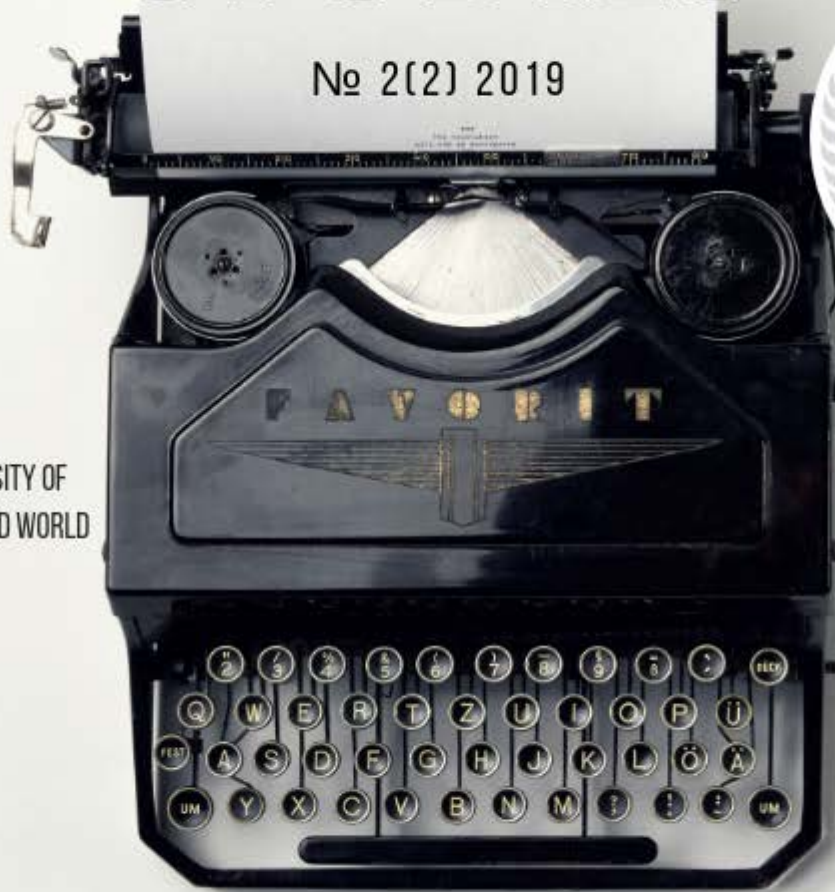
#2

KAZAKH ABLAIKHAN UNIVERSITY OF
INTERNATIONAL RELATIONS AND WORLD
LANGUAGES

PUBLIC FUND
"TRANSLATORS OF KAZAKHSTAN"

THE JOURNAL IS REGISTERED WITH THE MINISTRY OF INFORMATION AND COMMUNICATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

CERTIFICATE № 16822-Ж. ASTANA, 2017

EDITORIAL TEAM

Chief Editor:

S. S. Kunanbayeva - Professor, Academician of the Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan
Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Responsible editors:

A.T. Chaklikova, Professor, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

B. Mizamkhan, Ass. Prof., Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

N.A. Aubakir, MA, PhD candidate in Translation studies, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Editor's assistants:

G.S. Assanova PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

K.M. Zhampeyis C.Phil.Sc., Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

A.B. Baidullayeva PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Sh. O. Saimkulova MA, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Technical editor and design:

R.A. Musataev MA, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

N.A. Aubakir MA, PhD candidate in Translation studies, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

Consultants:

Anna Oldfield, University of South Carolina, USA

Christopher Baker, American University of Central Asia, Kyrgyzstan

Uldanay Bakhtikereeva, PhD, prof., PFUR, Russia

Kim Chang Ho - PhD, professor, Pusan University of Foreign Languages, South Korea

Shabdiz Orang - PhD, Kazakh Ablai Khan University of International Relations and World Languages

V.I. Karasik, D.Ph.S., Professor, Volgograd Technical University, Russia

**МҰХТАР ӘУЕЗОВТИҢ «АБАЙ ЖОЛЫ» РОМАН-ЭПОПЕЯСЫН ӨЗГЕ
ТІЛДЕРГЕ ТӘРЖІМАЛАП ЖЕТКІЗУДІҢ ӨЗЕКТІЛІГІ**

Ақыш Б. Ө. ¹

¹канд.филолог. наук, доцент.

ст. преподаватель КазУМОиМЯ им. Абылай хана

E-mail: Akysh54@mail.ru

Амраева Р.Ш. ²

²м.п.н., ст. преподаватель КазУМОиМЯ им. Абылай хана

E-mail: amrayeva@mail.ru

Тасырова Б.Е. ³

³м.ф.н., ст. преподаватель КазУМОиМЯ им. Абылай хана

E-mail: botashka2004@mail.ru

Аңдатпа: Мақалада көркем аударманы жасаудың қашанда қиын шығармашылық жұмыс екенін, түпнұсқадағы ойларды, көркемдік ұстанымдарды бүлдіріп алмай, сол қалпы жеткізу ешқашанда оңайшылыққа түспейтіндігі айтылған. Ал «Абай жолы» тәрізді тілдік қолданысы да, ойды жеткізу әдістері де, құрылымы мен сюжеттік бұраландары да күрделі болып келетін аса ауқымды шығарманы аудару – филология ғылымының күн тәртібінен түспейтін өзекті мәселе екені айтылады.

Тірек сөздер: Көркем аударма, «Абай жолы» роман-эпопеясы, шығармашылық үдеріс, тәржімалап жеткізу.

Көркем әдебиетті басқа тілдерге аудару жұмысы аударматану тарихында қашанда өзекті болып табылатыны белгілі. Өйткені шығарманың түпнұсқасындағы көркем ойды, идеялық бағытты, жекелеген сөйлемдер мен сөздердегі эстетикалық бояуды сақтай отырып, шынайы аударма жасау үлкен шығармашылық жұмыс. Бұндайда аудармашыға қойылатын талап бірнешеу. Бұл арада аудармашының өзі жұмыс істеп отырған тілді жетік білуі аздық етеді, аударылатын тілді де білуі шарт.

Мұхтар Әуезовтің «Абай жолы» роман-эпопеясын басқа тілдерге тәржімалап жеткізу барысында көп тәжірибе жиналды және оларды

зерттеу аударматану саласында өзекті екендігі сөзсіз. Бұл жұмыстың қалай жүзеге асып жатқандығы ғылыми тұрғыдан байыптап қарау, салыстырулар арқылы шындыққа көз жеткізу жұмыстары тоқтап қалған жоқ. Бүгінгі таңға дейін осынау ұлы шығарманы басқа тілдерге тәржімалап жеткізудің ерекшеліктері жан-жақты зерттеліп, жүйеленді. Оның жекелеген мәселелерін айқындап білудің өзі үлкен зерттеу жұмыстары арқылы жүзеге аспақ.

Түпнұсқадағы ойларды, көркемдік ұстанымдарды бүлдіріп алмай, сол қалпы жеткізу аудармашыға ешқашанда оңайшылыққа түспеген. «Абай жолы» эпопеясы қай жағынан да

күрделі оңай тілдік қолданысы да, ойды жеткізу әдістері де, құрылымы мен сюжеттік бұраландары да терең. Бұл жағын осы үлкен шығармашылық жұмысқа қатысқа аудармашылардың өздері де мойындаған. Ендеше осындай жауһар туынды басқа тілдерге қалай аударылды, қандай жетістіктері мен кемшіліктері болды деген мәселе қазақ аударматану ғылымында бүгінгі күнге дейін өзектілігін жоғалтқан емес.

Роман-эпопеяның мазмұнынан байқайтынымыз ақынның үлкен жүрегі тек жақсылық, әділет, адамгершілік, имандылық деп соғады. Оған осы тарапта уақыт ықпал еткендер әзиз әже, ізгі ана, ақиқат пен әділдік туралы жырлаған халық ақындары, игілік аңсаған еңбек адамдары, сүйгеніне қосыла алмай, аһ ұрған арманды жастар, зәбір көрген жетім-жесірлер, нашарлар. Абай бойына игі әсерін дарытқан осылардың сөзі, жыры, шағымы, әрекеті, күресі... Абай жанын тебірентіп, Абай жүрегінде асыл сезімдерін оятқан - туған жердің табиғаты, туған халықтың әдебиеті, ән-күйі, ойын-сауығы, жастықтың жарқын үміті жалынды арманы, лап еткен тұңғыш махаббаты, адал таза достығы. Енді осының бәрін аудармашы қалай жеткізуі тиіс?

Кітаптың соңында 24 жасқа келген, көзқарасы, мінез-құлқы қалыптасқан әкесімен пікір таластыруға, бетін қайыруға жарап қалған естияр Абайды көресіз. Ол енді алдағы өмір күресіне әзір жан болып бейнеленеді.

Сүйікті қаһарманының бұл күйін автор мынадай онды образбен түйеді:

«Қияға қадам басқаны рас. Бір күндерде жалаң құздың басындағы тақыр құм мен тастақты жарып, әлсіз, нәзік шешек атып, жас шынар пайда болған. Сондай бір өмір гүл шашқан. Енді бұл күнде сол шынға шыққан жалғыз шынар балғын тартып, жас қуатқа толыпты. Қазір оған қыс пен аяз да, тіпті тау дауылы да қатер болудан қалған еді» [1, 284б.]. Аудармашыны қинайтын да, міне, осы философиялық сөйлемдер.

Абай образының символы ретінде алынған шынар ағаштың образын оқушы төртінші кітаптың соңында қайта көреді. Бірақ бұл арада ол басқа күйде, басқа бейнеде көрінген. Осы жағдайларды талдай келіп белгілі сыншы, академик М.Қаратаев:

«Романның осы қалыпта аяқталуы да мүмкін еді. Онда да ол композициялық құрылысы бүтін, тұтас, картиналары көркем, образдары айқын, әсіресе Абайдың ұнамды образы мен оның әкесі Құнанбайдың ұнамсыз образы қарама-қарсы екі дүниенің бейнесін берерлік дәрежеде толымды, жоғары сапалы тарихи роман қатарында бағаланар еді» - деген түйінді ой айтады. [2, 289-290 бб.].

Ғалым әрі аудармашы Сәйділ Талжанов «Абай жолы» романы үлкен марапатқа ие болып жатқан күндердің өзінде, шығарманы жоғары бағалай келіп:

«Сөз саптауы жағынан Мұхтар Л.Н.Толстой мен И.С.Тургеневке жақын, тіпті Уильям Шекспирге де жат емес, айта берсең Мұхтар Алигиери Данте мен Вольфганг Гетені де

жатырмамайды» - деп дәл анықтаған болатын. [3,174б.].

Сонымен мұндай гажайып көркем туындыны басқа тілдерге аудармай, жатқызып қою тіпті мүмкін емес еді. Шығарманың басқа тілдерге аударылуын арнайы зерттеушілердің айтуларына қарағанда, М.Әуезов бұл іске роман шыққаннан бұрын ертерек кіріскен екен.

Сондай-ақ, басқа жұрттар да қазақ елінің өмірін де орыс тіліне аударылған, содан кейін сол нұсқасы арқылы басқа тілдерге аударылған туындыларымыз арқылы біледі.

«Абай жолы» тетралогиясы ең алдымен орысшаға аударылып, орыс тілі арқылы тараған дүниежүзілік даңқы оның аудармасына үлкен талант иесі, атақты жазушы Леонид Соболевпен қатар, халқымыздың тарихы мен әдебиетін жақсы білетін, биік мәдениеті бар, терең білімі бар А.Б.Никольскаяның да қатысуына байланысты. Оның үстіне, эпопеяның соңғы екі кітабының аудармасына қазақ халқының өмірін, мәдениетін жақсы білетін З.С. Кедрин, Н.И. Анов секілді жазушылар қатысты. Оларға Мұхтар Әуезовтің өзі үнемі қолғабыс жасап, кеңес айтып отырды» - дейді аударма теоретигі Кеңес Юсупов. [4,244 - 245б.].

Юсупов К: «Мұхтар Әуезов аудармашылығымен бірге, көркем аударманың білікті теоретигі және сыншысы екені белгілі. Аударманы М.Әуезов Абайдың орыс классиктерінен творчестволық үйренуінің бір жолы деп білген» -

дегенде М.Әуезовтің өзінің де осындай күйді басынан кешіргенін аңғартады. [4,243 б.].

Ұлы тұлғалардың бір бірімен қарым-қатынасы, шығармашылық байланыстары маңайда жүрген қалам иелерінің назарында жүреді. Сондықтан М.Әуезов пен Л.Соболевтің бұл байланысы негізінен осы «Абай жолын» аударуға байланысты.

Леонид Соболевтің Мұхтар Әуезовпен бірлесіп еңбек жазуы, сөйтіп өзара түсіністіктерінің, достықтарының ұлғаю түсуі екі ұлт қаламгерлерінің арасындағы байланысты нығайтып, жақындастыра түсті. М.Әуезовтің осындай орыстың үлкен қаламгерлерімен тығыз қарым-қатынаста болуы Шоқан Уәлиханов, Абай Құнанбаев, Ыбырай Алтынсарин, Сәкен Сейфуллин тәрізді алдыңғы ағаларының орыстармен достасуы сипатын елестетеді. Басқаша айтқанда ол, Соболев пен Әуезов орыс пен қазақ арасындағы өздерінен бұрынғы өмір сүріп қалыптасқан достық дәстүрді одан әрі жалғастырды деуге жеткілікті негіз бар.

«Мұндай бірлестік автор мен аудармашының рөлі мен жауапкершілігін көтеріп, түпнұсқаны басқа тілге айнытпай түсірудің тетігі боп табылады. Көркем аударма тәжірибесі жолма-жол аудармадан қол үзбей тұрған кезде, жолма-жол аудармасына деген талап алабөтен мықты болуға тиіс. Бұл ретте көркем аударманың атақты шеберлерінің тәжірибесі - үлкен мектеп. Мысалы, Мұхтар

Әуезов жолма-жол аударманы түпнұсқамен тапжылмай салыстырып, аудармашысына өткізгеннен кейін де онымен байланысын үзбей, кеңесіп отырған, жөндеу, түзету енгізуден жалықпаған» деген **К.Юсуповтің тұжырымы да жоғарыда айтылған шындықтан туғаны сөзсіз. [4,245б.].**

Белгілі бір тілдегі түр-түс атаулары, түр-түске қатысты ұғымдар – сол тілді тұтынушы халықтың өзіндік танымындағы күрделі феномен. Лингвистика ғылымының жыл өткен сайын дамып келе жатқаны сондай, енді тілші-ғалымдарымыз түр-түс атауларының әрқилы аспектілеріне де назар аударма бастады. Нысанның бұл бағыттағы жұмыстары кешенді түрде өз жалғасын табуда.

Көркем аударманы зерттеуді қолға алған жағдайда оның көпқырлылығын ескермесе болмайды. Аударманың филологиялық пәндерге жалғасатын жолдары едәуір. Мысал үшін алғанда, аударманың жекелеген мәселелері стилистика, лексикология, фразеология, лингвоелтану, әдеби элеуметтану, лингвомәдениеттану және т.б. салалары арқылы қарастырылуы мүмкін. «Аудармаға көңіл бөлу бүгін ғана туып отырған жоқ, бұл ежелден келе жатқан тиянақты дәстүр. Ол ауыспай мәдениет кенересі көтерілмесе керек», – дейді аударматанушы С. Талжанов. **[3,174б.].**

Көркем аударма бүгінгі таңда дүние жүзіндегі ұлттардың ынтымақ-достығының, мәдениеттер қарым-

катынасының нығаюының, етене жақындасуының ықпалды күші болып табылатындығы сөзсіз. Ол ешқандайда да дәлелдеп жатуды қажет етпейтін аксиома.

Құрылымы әр түрлі қазақ және ағылшын тілдерінің сөздік қорындағы көптеген атаулардың ішінде түр-түс атаулары өте жиі қолданылатын, қолданыс ауқымы кең, мағынаға бай, тілдік бірліктердің бірі болып табылады екен.

Өз тақырыбымызға байланысты жинақталған еңбектердегі материалдарды, яғни, «Абай жолы» эпопеясының тілін әр қырынан талдай келе, қазақ тіліндегі түр-түс атауларының соншалықты мол екендігіне көз жеткізуге болады. Оларды тіпті арнайы зерттеушілер Б. Берлин мен П. Кей көрсеткен тұжырымдар шеңберіне сыйыса бермейтіндігі сезілді.

Аударма жұмыстарда түс атауларының берілуіне қазақ ғалымдарының ішінде алғаш назар аударған А. Алдашева деп санауға әбден болады. Автор халықтардың ұлттық-этникалық айырмашылықтарының басты концептісі, антропологиялық негізі – адам дей отырып, «көз» ұғымына қатысты лексемалардың орыс тілінен қазақ тіліне аударылуын талдайды.

«Екі тілді номинациялау элеуетін қатар қойғанда, – деп жазады А. Алдашева, – түс атауларын білдіретін тілдік бірліктердің нақпа-нақ баламалары қазақ әдеби тілінің лексикалық құрамынан оңай табылады. Антропологиялық белгілерді көрсетуде көк көз, қоңыр көз, қара көз номинациялары

қолданылады; қазақ тілінің құрылымы үшін алайда ашық көз, жасыл көз, сұр көз деген синтагмалық қатарларды түзу тән емес. ... Мысалы, «көк» сөзі заттың түр-түсін білдіру жағынан ұлттық ойлау стереотипіне тән белгілері бар лексема. Түркі тілдерінің бірқатарында, оның ішінде қазақ тілінде де айнала қоршаған ортадағы саналуан объектінің түсі, бояу көк сөзі арқылы беріледі: көк аспан, көк мұнар, көкжиек, көгал, көк тұман, көк шөп, көк шай, көкөніс, көк алма, көк базар, жер көгерді, көк шықты. Бірақ бұларды аударуда фондық ақпаратқа көңіл бөлуге тура келеді» [5, 145б.].

Профессор Ш.Елеуқеновтің «Қазіргі заман тақырыбын игеруге білек сыбана кіріскен кейінгі буын өкілдері қатарына осының алдында ғана «Абай жол» атты роман эпопея туғызып, қазақ әдебиетінің даңқын әлемге жайған Мұхтар Әуезовтей көркем сөз алыбының қосылуы әдебиетіміздің зымыран уақыт сырын танытатын шығармалар туғызу мүмкіндігін еселеп арттыратындай үмітке бөледі» деген сөзінде үлкен мағына бар. [6,482б.].

М.Әуезовтің шығармасын өзге тілге аударушы да жазушыға тән осындай қасиеттерді игеріп, жан-жақты білім, өнер иесі болуы керек. Әйтпесе шығарма табиғатын өз аудармасында толық ашып бере алмайды.

Бүгінгі таңға дейін шетел тілдеріндегі аудармаларға негіз болып келген атақты шығарманың орыс тіліндегі аудармасы екендігін тағы да қайталап айтқан жөн. Кенестік дәуірде әдебиетке,

ғылымға, өнерге саясаттың ықпалы тікелей әсерін тиігізіп отырғанын, соның салдары аударма салсын да шарпығанын бүгінгі зерттеушілердің ескергені абзал. Бұл жөнінде «Әдебиетке таптық көзқарасты міндетті түрде араластырған, өмірдің барлық құбылыстарын тек қана осы дүниетаным тұрғысынан бағалауды талап еткен дәуірде шығарма шындығы жартыкеш болуы табиғи еді», – дейді *Р.Бердібай*. [7,70б.].

Осы тұжырымда көрсетілген жайды «Абай жолының» орыс тіліндегі аудармасына да қатысты айтуға болады. Түпнұсқа мен үшінші тіл арасындағы алшақтықтарға түпнұсқадағы ұлт мәдениетіне қатысты біраз тұстардың орыс тіліне аударылмағандығынан, парсы тіліне де дұрыс жетпегені нақты мысал бола алады.

«Абай» романын қанша рет қайталап оқысам, сонша әрдайым жаңа бір ой, жаңа көркемдік, бұрын оқығанда байқалмай кеткен тереңдік табам» - дейді қазақтың үлкен жазушысы *Ғ.Мүсірепов*. [8,59б.].

Тек *М.Әуезовтің* ғана емес, қазақ әдебиетінің осындай маңдай алды шығармасындағы ұлт құндылықтарына қатысты жерлерінің өзге тілдерге қалай аударылғандығын әлі күнге тереңдеп зерттей қойғамыз жоқ.

Мұхтар Әуезов қаламынан туған көркем сөз бен сыни-ғылыми мұралардың қай-қайсысы да осал емес, халқымыздың рухани әлеуетін көтеретін мызғымас үлгілер, әдеби және гуманитарлық-ғылыми мұрасы қазақ халқының ғасырлар бойы қалыптастырған және сақтаған руханияты. Олардың қай-қайсысын

да еш қысылмастан, бөгеліп, ойланбастан, ең жоғары ұлттық құндылықтарға жатқызуымызға әбден болады. Ендеше М.Әуезов шығармашылығының шыңы болып табылатын «Абай жолы» роман-эпопеясының басқа тілдерге қалай аударылғандығы немесе аударылып жатқандығы – филология ғылымының күн тәртібінен түспейтін өзекті мәселесі.

ПАЙДАЛАНҒАН ӘДЕБИЕТТЕР:

- [1]. Ауэзов М.О. Путь Абая: Роман-эпопея в 2-х т.- Алма-Ата: Жазушы, 1982 Т.1 -782с. Т.2 - 782с.
- [2]. Қаратаев М. Таңдамалы шығармалар, 3 томдық. Екінші том. Алматы: Жазушы, 1974, 392 б.
- [3]. Талжанов С. 3 томдық шығармалар жинағы. Т. 3. Астана: ЕрДәулет. 2007, 368 б.
- [4]. Юсупов К. Көркем аударма: тәжірибе мен тағылым. -Астана: Фолиант, 2011. - 456 б.
- [5]. Алдашева А. Аударматану: лингвистикалық және лингвомәдени мәселелер. – Алматы: Арыс, 1998. – 243 б.
- [6]. Елеукенов Ш. Ғасырмен сырласу. Астана: Елорда, 2004. - 482 б.
- [7]. Бердібай Р. «Абай туралы романдарда бейнелі тілмен сенімді баяндалған замана шындығы мол».Алматы: Қазақ ССР «Ғылым» баспасы, 1979, 240 б.
- [8]. Мүсірепов Ғ., Мұстафин Ғ. Әдебиет туралы.//Классикалық зерттеулер: көп томдық. Алматы: Әдебиет әлемі, 2012. Т.1: 424.

АДЕКВАТНАЯ ПЕРЕДАЧА РОМАНА-ЭПОПЕИ МҰХТАРА ӘУЕЗОВА «ПУТЬ АБАЯ» НА ДРУГИЕ ЯЗЫКИ

Ақыш Б. Ә. ¹

¹канд.филолог. наук, доцент.

ст. преподаватель КазУМОиМЯ им. Абылай хана

E-mail: Akysh54@mail.ru

Амраева Р.Ш. ²

²м.п.н., ст.преподаватель КазУМОиМЯ им. Абылай хана

E-mail: amrayeva@mail.ru

Тасырова Б.Е. ³

³м.ф.н., ст.преподаватель КазУМОиМЯ им. Абылай хана

E-mail: botashka2004@mail.ru

Аннотация: в статье говорится, что художественный перевод - это всегда сложная творческая работа и что доставка оригинальных идей и художественных принципов не всегда легка. Говорят, что перевод наиболее экстравагантных произведений, который осложняется как лингвистическим использованием «Пути Абая», так и методами, методами и содержанием идеи, является вопросом филологической научной повестки дня.

Ключевые слова: художественный перевод, роман-эпопея «Путь Абая», творческий процесс, перевод.

ADEQUATE TRANSFER OF THE NOVEL-EPIC OF MUHTAR AUEZOV "THE PATH OF ABAY" TO OTHER LANGUAGES

Akysh B.¹

¹Docent, associate professor

Senior Lecturer of KazIR&WL after Abylai Khan

E-mail: Akysh54@mail.ru

Amraeva R.¹

¹m.p.s.,

Senior Lecturer of KazIR&WL after Abylai Khan

E-mail: amrayeva@mail.ru

Tasyrova B.¹

¹m.ph.s, Senior Lecturer of KazIR&WL after Abylai Khan

E-mail: botashka2004@mail.ru

Annotation: In the article, it is said that artistic translation is always a difficult creative work, and that the delivery of the original ideas and artistic principles is not always easy. It is said that translation of the most extravagant works, which is complicated by both linguistic use of "Abay's Way" and methods, methods and content of the idea, is a matter of the philological science agenda.

Keywords: Artistic translation, novel-epopee "Way of Abai", creative process, translation.

АБЫЛАЙ ХАН АТЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҚАТЫНАСТАР ЖӘНЕ ӘЛЕМ ТІЛДЕРІ
УНИВЕРСИТЕТІ
ҚАЗАҚСТАН АУДАРМАШЫЛАРЫ ҚОРЫ

**ОРТАЛЫҚ-АЗИЯ
АУДАРМА ІСІ ЖУРНАЛЫ**

**ЦЕНТРАЛЬНО-АЗИАТСКИЙ ЖУРНАЛ
ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ**

**CENTRAL ASIAN JOURNAL OF
TRANSLATION STUDIES**

2(2) 2019

**НАУРЫЗ-ШІЛДЕ 2019 Ж.
МАРТ-ИЮЛЬ 2019 Г.
MARCH-JULY 2019**

Журнал 2018 жылдың қантар айынан шыға бастаған
Издается с января 2018 года
Published since January 2018

Жылына 4 рет шығады
Выходит 4 раза в год
Published quarterly